

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Витрати підприємства відіграють важливу роль у формуванні його фінансових результатів, збільшуючи чи зменшуючи можливість отримання економічної вигоди. Управління витратами дає можливість підвищивши ефективність господарювання, вивести підприємство на новий рівень економічного розвитку та забезпечити конкурентоспроможне функціонування на ринку. Питання впровадження результативної системи управління витратами на підприємствах аграрної сфери, а саме на сільськогосподарських підприємствах й досі залишається наріжним каменем усієї галузі через нерозуміння більшості керівників необхідності їх планування та прогнозування.

Теоретико-методичні розробки щодо організації беззбиткового виробництва та управління витратами висвітлені у працях таких вітчизняних та зарубіжних авторів, як Є. Виноградова, І. Давидович, С. Котляров, Є. Майер, Р. Манн, Д. Сигел, А. Турило, Г.Фандель, Д. Шим Ю. Цал-Цалко та інші.

На сучасному етапі господарювання на сільськогосподарських підприємствах в якості підвищення ефективності управління витратами слід впровадити стратегічну систему управління ними. Стратегічне управління полягає у розробці і реалізації стратегії, яка повинна відповідати меті і завданням підприємства, а правильний вибір стратегії, послідовність етапів та процесів її реалізації повинен забезпечити позитивний економічний ефект.

У процесі формування вартості сільськогосподарської продукції необхідно визначити вплив основних затратоформуючих факторів на обсяг і динаміку витрат (технологічні, організаційні, та фінансово-економічні).

За результатами проведеного аналізу, нами було запропоновано модель структури витрат ресурсів сільськогосподарських підприємств на кожному етапі операційного циклу виробництва продукції у вигляді матриці (табл. 1).

Позначення, які були використані в табл. 1, це: e_n – енергетичні витрати підприємства на певній стадії функціонування; f_n – витрати палива на певній стадії функціонування; m_n – матеріальні витрати на підприємстві; p_n – використання виробничих потужностей на підприємстві; l_n – трудові витрати на підприємстві; o_n – інші витрати (управлінські тощо) на підприємстві.

Таблиця 1

Матрична модель структури витрат підприємства

Види витрат	Стадія перед виробничого досліджено	Закупівля сировини	Передвиробнича підготовка сировини	Виробництво	Стадія післявиробничого дослідження	Реалізація
Енергія	e1	e2	e3	e4	e5	e6
Паливо	f1	f2	f3	f4	f5	f6
Сировина і матеріали	m1	m2	m3	m4	m5	m6
Виробничі потужності	p1	p2	p3	p4	p5	p6
Праця	l1	l2	l3	l4	l5	l6
Інші витрати	o1	o2	o3	o4	o5	o6

Детальний розгляд факторів, що впливають на виникнення витрат на сільськогосподарських підприємствах, дозволив зазначити, що між деякими з них є певний взаємозв'язок і взаємозалежність (табл. 2).

В побудованій матриці, риска позначає відсутність зв'язку між виявленими чинниками впливу і адресатами впливу, світлий квадрат позначає слабкий зв'язок, темний квадрат позначає сильний зв'язок.

Запропонована модель дозволяє визначити ті елементи витрат (адресати впливу), впливаючи на які, в першу чергу, можна досягти максимального ефекту від їх зменшення.

Аналіз ефективності моделі стратегічного управління витратами необхідно здійснювати за збалансованою системою показників. Побудова системи показників оцінки ефективності стратегічного управління витратами має ґрунтуватися на аналізі стратегічних цілей підприємства.

Зв'язки між чинниками впливу та адресатами впливу

	e	e	f3	f4	m	m	m	m	m	m	p	p	l3	l4	o	o	
	3	4			1	2	3	4	5	6	3	4			3	4	
e	-				-				-	-							
3																	
e		-	-						-	-							
4																	
f		-	-						-	-							
3																	
f				-	-				-	-							
4																	
m	-		-	-	-				-	-	-	-	-	-	-	-	-
1																	
m						-			-	-							
2																	
m							-		-	-							
3																	
m								-	-	-							
4																	
m	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5																	
m	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6																	
p									-	-	-						
3																	
p									-	-							
4																	
l									-	-							
3																	
l									-	-							
4																	
o									-	-							
3																	
o									-	-							
4																	

Склад основних оціночних показників ефективності стратегічного управління витратами аграрних підприємств наступний.

До технологічних віднесемо: рівень технологічного оснащення виробництва; рівень фізичного й морального зношення устаткування; наявність виробничої інфраструктури; наявність власної сировинної бази; рівень ресурсомісткості виробництва.

До організаційних віднесемо: обсяг діяльності підприємства; близькість до сировинної бази та ринків збуту; кваліфікація персоналу підприємства; рівень використання виробничої потужності підприємства

До числа фінансово-економічних слід віднести наступні: вартість залучення додаткових фінансових ресурсів та ціну матеріально-технічних ресурсів.

Отже, формування моделі стратегічного управління витратами необхідне не лише для забезпечення економічного розвитку підприємств у конкурентному ринковому середовищі і досягнення його стратегічної мети. Її побудова є основою для створення на аграрних підприємствах ефективної системи управлінського обліку, організації поточного та оперативного планування, аналізу й контролю за їх діяльністю.

Список використаної літератури

1. Качмарик Я.Д. Інформаційно-методологічні аспекти формування стратегії управління витратами підприємства / Я.Д. Качмарик, Р.Я. Слобода // Науковий вісник – 2007. – №17. – С. 253-257.
2. Партин Г.О. Формування стратегічної моделі управління витратами підприємства / Г.О. Партин // Фінанси України. – 2004. – № 4. – С. 216-219.
3. Ясінська Я.І. Місце стратегічного управління витратами у системі стратегічного менеджменту підприємства/Я.І. Ясінська// Науковий вісник. – 2007. – №17 – С. 238-246.